

Магістр 2 року навчання
фінансового факультету ХНЕУ

КОМПЛЕКСНИЙ ПІДХІД ДО УПРАВЛІННЯ ОПЕРАЦІЯМИ БАНКУ З ІНОЗЕМНОЮ ВАЛЮТОЮ

Анотація. Запропоновано для підвищення ефективності операцій банку з іноземною валютою в управлінні використовувати комплексний підхід, який передбачає врахування факторів зовнішнього та внутрішнього середовища.

Аннотация. Предложено для повышения эффективности операций банка с иностранной валютой в управлении использовать комплексный подход, который предусматривает учет влияния факторов внешней и внутренней среды.

Annotation. This article proposes a complex approach for improving the bank's operations in foreign currencies that takes into consideration the impact of external and internal environment factors.

Ключові слова: аналіз, валютні операції, валютний ризик, комплексний підхід.

На сучасних етапах розвитку економіки в Україні зростають обсяги експортно-імпортних операцій, а на українському ринку з'являються підприємства з іноземними інвестиціями та іноземні суб'єкти господарської діяльності, що реалізують товари та послуги за іноземну валюту. Це, в свою чергу, призводить до того, що в Україні поряд з національною валютою в обігу перебувають й іноземні [1; 2]. З урахуванням того, що операції з іноземною валютою є одним із найскладніших і найризикованіших видів банківської діяльності, який може принести йому як великі прибутки, так і стати джерелом значних збитків, доцільним є обґрунтування напрямів удосконалення управління такими операціями.

У працях вітчизняних та зарубіжних вчених, серед яких: Береславська О. І., Геєць В. М., Р. Дуттагупта, Р. Карбау, Кораблін С. О., Литвин Н. Б., Максименко А. В., Петрик О. І. та ін., не достатньо уваги приділяється аналізу проблем, з якими стикаються банки в процесі діяльності на валютному ринку [3]. Фахівці з бухгалтерського обліку й аналізу акцентують увагу на дослідженні таких операцій банку, як: депозитні та кредитні, а валютні найчастіше залишаються поза увагою. Також слід зазначити, що викладені результати досліджень щодо валютних операцій банків носять фрагментарний характер та не відображають комплексний підхід до управління такими операціями.

Таким чином, систему управління операціями банків з іноземною валютою слід будувати на основі комплексного підходу, який би враховував вплив як внутрішніх факторів, так і зовнішніх.

Так, для нівелювання негативного впливу внутрішніх факторів доцільно проводити внутрішній банківський аналіз валютних операцій. Він передбачає проведення таких блоків аналізу:

1 блок – аналіз організаційних аспектів проведення валютних операцій, а саме: види дозволених валютних операцій, кореспондентські відносини з іноземними банками, зарубіжні підрозділи, оцінка забезпеченості персоналом і оргтехнікою;

2 блок – аналіз активних валютних операцій;

3 блок – аналіз пасивних валютних операцій;

4 блок – аналіз валютних ризиків;

5 блок – аналіз фінансових результатів.

Таким чином, внутрішній банківський аналіз доцільно розпочинати з оцінки організаційних аспектів здійснення валютних операцій. Оцінивши організаційні аспекти, слід перейти до аналізу активних і пасивних валютних операцій, валютних ризиків і фінансових результатів.

До активних валютних операцій належать операції з розміщення іноземної валюти та банківських металів з метою отримання доходів. Аналіз активних валютних операцій повинен проводитися на основі оцінки всіх видів активів банку, виражених в іноземних валютах і банківських металах. Склад і структура валютних активів значною мірою залежать від пасивних валютних операцій, тобто операцій, за допомогою яких банк формує валютні ресурси для проведення активних операцій [2].

Метою аналізу пасивних валютних операцій є оцінка динаміки обсягу та структури зобов'язань в іноземних валютах і банківських металах; оцінка структурних зрушень у валютних зобов'язаннях та їх впливу на витрати банку; оптимізація структури валютних зобов'язань [3].

Ефективна діяльність комерційного банку на валютних ринках значною мірою залежить від ефективності управління валютним ризиком. Важливе значення для аналізу валютного ризику має його науково обґрунтована класифікація. Проте серед учених немає єдності стосовно видів валютних ризиків та їх суті.

Аналіз фінансових результатів діяльності банку на валютних ринках передбачає такі етапи [3]:

аналіз доходів, одержаних від проведення валютних операцій;

аналіз усіх витрат, пов'язаних із генеруванням зазначених доходів;

визначення фінансових результатів і дослідження факторів впливу на прибутковість валютних операцій;

порівняння фінансових результатів певного банку з результатами інших банків;

оцінка виявлених резервів підвищення ефективності валютних операцій та розробка заходів щодо їх

Для мінімізації негативного впливу зовнішніх факторів доцільно проводити аналіз зовнішнього середовища, який передбачає проведення таких блоків аналізу:

- 1 блок – аналіз правового регулювання валютно-банківських відносин;
- 2 блок – аналіз стану валютних ризиків, динаміки обмінних курсів валют;
- 3 блок – оцінка загальноекономічної ситуації.

Для ефективного управління діяльністю банку в умовах високої конкуренції, постійної зміни кон'юнктури ринку, нестабільності зовнішнього середовища потрібно формувати обґрунтовані управлінські рішення на основі результатів проведеного аналізу згідно із запропонованими блоками, а також спираючись на своєчасну, достовірну аналітичну інформацію, яка характеризує як макро-, так і мікроекономічні процеси та охоплює всі сторони діяльності банку [4; 5].

Усе інформаційне забезпечення аналізу валютних операцій можна поділити на такі групи: нормативно-правове; методичне; обліково-аналітичне [4].

Нормативно-правове забезпечення валютних операцій – це система законодавчо встановлених норм щодо правової регламентації зовнішньоекономічної діяльності та валютних операцій підприємств. Дана частина інформаційного забезпечення встановлюється державою, діє на всій території та є обов'язковою до виконання всіма суб'єктами господарювання, що здійснюють свою діяльність на території цієї держави. Разом із тим до даної групи відносяться міжнародні нормативні акти, які ратифіковані законотворчим органом та є обов'язковими до застосування.

Методичне забезпечення – це методичні розробки, необхідні для управління валютними операціями і які є сукупністю заходів, спрямованих на збирання, обробку, аналіз, оцінку та розповсюдження точних, актуальних та своєчасних даних з метою забезпечення інформаційних потреб учасників ЗЕД, а також проведення досліджень як теоретичного, так і прикладного значення.

Проте основним видом інформаційного забезпечення, яке використовується при аналізі будь-яких операцій, є обліково-аналітичне забезпечення, яке поділяють на такі групи: статистична інформація, бухгалтерська інформація, оперативна інформація.

Усі види інформаційного забезпечення аналізу валютних операцій певним чином пов'язані. І традиційно до інформаційного забезпечення висуваються такі вимоги, як: об'єктивність, достовірність, точність і своєчасність. Проте при здійсненні аналізу валютних операцій важливими вимогами також стають якість інформації та її ефективність.

Наук. керівн. Омельченко О. І.

Література: 1. Плетюх Л. О. Особливості проведення аналізу валютних операцій у комерційних банках / Л. О. Плетюх // Управління розвитком. – 2012. – № 9. – С. 96–98. 2. Ботвіна Н. О. Проведення валютних операцій комерційними банками та методика їх оцінювання [Електронний ресурс] / Н. О. Ботвіна, Н. В. Свстюніна. – Режим доступу : http://www.nbuv.gov.ua/portal/soc_gum/biznes/2009_2/2009/02/090216.pdf. 3. Зоря О. П. Удосконалення аналізу валютних операцій комерційного банку / О. П. Зоря, А. П. Пухальська // Економічний простір. – 2011. – № 47. – С. 180–185. 4. Демчук Т. П. Інформаційне забезпечення аналізу валютних операцій підприємств / Т. П. Демчук // Научний вестник ДГМА. – 2009. – № 5. – С. 211–216. 5. Пилипенко В. В. Особливості формування валютної політики України в умовах трансформації економіки [Електронний ресурс] / В. В. Пилипенко. – Режим доступу : http://www.nbuv.gov.ua/portal/soc_gum/prvs/2011_2/tom2/409.pdf